

Op nieuwe Zompenwerf in Enter loopt zelfgebouwde zomp van de helling

Mede dankzij veel lobbywerk van het bestuur van de Stichting Enterse Zomp, een uitstekend uitgewerkt plan en realisering van dat plan binnen zes maanden, subsidieerde het Overijsselse Europa-loket fors mee aan de bouw van een nieuwe zompenwerf, annex ontvangstcentrum in Enter. Op de foto's zien we het werfgebouw met helling en geheel links een botenhuis, waarin een zomp kan worden afgemeerd. Rechts is een ontvangstcentrum met ruimtes voor educatie en een actieve videopresentatie van het vaargebied van de zompen en de geschiedenis van de Regge.

Links het schiphuis, in het midden de werf met helling en stoomkist en rechts het ontvangstgebouw. De Regt door Zee ligt afgemeerd.

TEKST WIM DE BRUIJN, FOTO'S THEO KAMPA

Gerrit Kraa, secretaris van de Stichting Enterse Zomp, schreef een tijdje geleden. "In Enter is iets bijzonders aan de hand. Dat was altijd al het geval: het was geen textieldorp, zoals de andere Twentse plaatsen, maar in 1850 werden er al duizenden paren klompen naar o.a. Sneek vervoerd, allemaal in Enter gemaakt. Tot aan de Eerste Wereldoorlog kocht men er ganzen op, die gingen bij duizenden naar Berlijn en Londen, ook al een verhaal apart. Maar het meest bijzonder was dat in Enter op verschillende werven alle zompen werden gebouwd, die op de Regge, Berkel en de Vecht voeren. Zo'n zomp was een aangepast schip dat op zeer ondiep water kon varen, had goede zeileigenschappen, en kon desnoods ook door één man gejaagd worden. Al die schuiten zijn voor 80 % gemaakt door de heren Schuitemaker van de gelijknamige werf in Enter. Momenteel is er een prachtige nieuwe werf gebouwd en daarin is men bezig om, volgens het oude handwerk, weer een nieuwe zomp te maken. Je weet niet wat je ziet, al klinkt dat opschepperig, het is een feit. Bovendien zijn er in de Regge twee overtooms gebouwd, zodat de zomp over een stuw heen kan 'varen'. Waar vindt men dat nog in Nederland? U bent van harte welkom om zelf een blik te wer-

pen op de werf en de bouw in de werkplaats."

Een impressie

Omdat we niet bij de tewaterlating op 7 november aanwezig konden zijn, reden we enkele weken eerder naar Enter en waren onder de indruk van wat we zagen. Door de Stichting Enterse Zomp zijn al veel plannen verwezenlijkt, de sluitsteen is wel de scheepswerf "De Enterse Waarf", heel toepasselijk gebouwd aan de Werfstraat in Enter. In 2009 kreeg de Stichting Enterse zomp plotseling (ook) via het Overijsselse Europa-loket een fikse subsidie. De Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij ondersteunde het project met raad en daad, ook Waterschap Regge en Dinkel verleende medewerking bij het zoeken naar een juiste plek: aan een fraaie waterplas De Lee, aan de rand van Enter, dicht bij de Regge, en kreeg een deel van de expositieruimte ter beschikking. Absolute voorwaarde was dat de werf wel in juli 2009 klaar moest zijn. Binnen een half jaar, inclusief de infrastructurele voorzieningen. Door constructieve medewerking van gemeentelijke en provinciale overheden en een geweldige inspanning van de bouwers lukte dat en kon op 1 juni 2009 een feestje gevierd worden. "De Waarf" is een combinatie van een scheeps-

werf voor de Enterse zompen en een expositie met het thema "Regge, de slagader van Twente". Het gebouw is in Saksische stijl opgezet, met rieten dak en prachtig ingepast in de omgeving. In de werkplaats worden de zompen onderhouden en kunnen er nieuwe zompen worden gebouwd. Voor de werf ligt een hellingbaan waar boten met een lorry te water kunnen worden gelaten. De werf en de expositie zijn speciaal ingericht voor de ontvangst van groepen. Op de zolder is het archief over zompen, zompvaart, vaarwegen, waterbeheer en schippers ondergebracht. Tevens staat er een prachtig model van een zomp.

Nieuwbouw zomp

Zoals ik al eerder schreef, bij de bouw van de eerste Berkelzomp in 1989 door Wildeboer in Giethoorn, waren er rond 1810 120 zompen in Enter geregistreerd. In heel Overijssel voeren toen 160 zompen. Na de nieuwbouw van de Jappe, volgde de Fute, de Snippe en de Ente, in Almen, Eibergen en Lochem. Om de nieuwe zomp in Enter te bouwen werd door de Houtcompagnie van Niek Faber in Harlingen een reusachtige eik van meer dan dertien meter lang met een doorsnede van 1,30 m in plakken gezaagd. Gangen in een zomp moeten uit één stuk worden gemaakt, er mag

geen las in zitten. Alle gegroeide krommers werden geleverd door de, helaas onlangs afgebrande, Houthandel van Dijk in Laren. De bouwploeg, die nog nooit een zomp had gebouwd, bestond uit vier timmerlieden. Om de gangen te buigen werd een twaalf meter lange stoomkist gemaakt, want het branden van gangen door amateur bouwers werd in de bouwloods te gevaarlijk bevonden. Als bouwbegeleider kwam Klaus Roding regelmatig langs. Alle verbindingen werden met rvs schroeven gemaakt en na het breeuwen van vlak en gangen werden de naden afgedicht met Sikaflex. Er is hard gewerkt door deze vrijwilligers onder leiding van Gerrit Harben, want op 7 november jl. kon de nieuwe zomp met de naam *Rabozomp De Vriendschap* te water worden gelaten. Een prestatie!

Voor de voortstuwing werd een heel nieuwe vorm gekozen. Op de ondiepe Regge moet de schroef regelmatig schoon kunnen worden gemaakt, vanwege de in grote hoeveelheden voorkomende waterplanten. In de eerder gebouwde *Regt door Zee* heeft men met verschillende voortstuwingsopties geëxperimenteerd. Uiteindelijk drijft een dieselmotor een pomp aan die de schroef in een naast de boot opgehangen huis van een buitenboordmotor hydraulisch aandrijft. Het voordeel is dat het staartstuk gemakkelijk hydraulisch omhoog gehaald kan worden om de schroef schoon te maken. Voor de nieuwe zomp is gekozen voor een 10 kW elektromotor, die in een omhulsel van een buitenboordmotor is gebouwd, die gevoed wordt door een grote batterij accu's die, na een dag varen, 's nachts weer kunnen worden opgeladen. Dat is een stuk rustiger varen dan met de dieselmotor.

Als de wind meezit kan de mast hydraulisch omhoog worden gezet en het zeil worden gehesen. Er kunnen 25 passagiers mee in de zomp en 's zomers worden met alle zompen tochten door het prachtige vaargebied van Enter, Regge en Berkel gemaakt. Om het vaargebied nog wat te vergroten zijn bij Zuna en bij Hellendoorn overtoeren gemaakt, waarbij de zomp op een lorry op rails vaart en dan elektrisch over de weg wordt

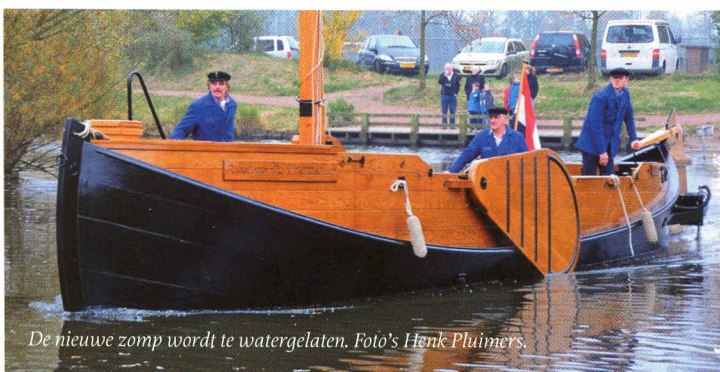
De nieuwe zomp De Vriendschap, in de goed geoutilleerde werf. Midden in het ruim staan de accu's opgesteld.

De gangen van een zomp moeten uit een stuk worden gemaakt. Op de lage romp staat een vrij hoog zetboord. In het voorschip was een slaappleats (dwaarscheeps) voor de schipper en zijn knecht.

gereden en aan de andere kant van de dam weer in het water rijdt en verder kan varen. In de maanden juli en augustus wordt er dagelijks, behalve op zaterdag en zondag, gevaren van 11.00 tot 16.00 uur. Groepen met maximaal 25

personen kunnen van april tot en met oktober, behalve op zondag, varen. Boekingen lopen via VVV Rijssen, tel. 0548 520 011 of info@vvvrijssen.nl Kijk voor meer informatie op www.entersezomp.nl

De nieuwe zomp wordt te water gelaten. Foto's Henk Plumiers.

